

SYSTEMY EDUKACJI W EUROPIE – STAN OBECNY I PLANOWANE REFORMY

GRECJA

1. Populacja uczących się i język nauczania

W 2003 r. osoby uczące się stanowiły 75% ludności w wieku do 29 lat. W grupie wiekowej objętej kształceniem obowiązkowym było 1 135 151 dzieci i młodzieży. Językiem nauczania jest język grecki.

2. Administracja i finansowanie edukacji

W roku szkolnym 2002/03 93,55% uczniów uczęszczało do szkół publicznych, a 6,45% do niedotowanych szkół prywatnych. Prywatne szkoły podstawowe i średnie są uznawane za równorzędne szkołom państwowym, nadzorowane i wizytowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Spraw Religijnych, natomiast funkcjonują na zasadzie pełnego samofinansowania. Działają również specjalne szkoły prywatne, które prowadzą kształcenie dla cudzoziemców przebywających w Grecji. Nie istnieją prywatne szkoły wyższe.

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Spraw Religijnych opracowuje i wdraża przepisy, koordynuje i ocenia działalność urzędów regionalnych, zarządza funduszami, zatwierdza programy nauczania dla szkół podstawowych i średnich oraz mianuje nauczycieli. Prefektury (lub, w dużych prefekturach, urzędy ds. edukacji) nadzorują szkoły, koordynują działania szkół oraz odpowiadają za szkolne budynki i ich wyposażenie. Dyrektor szkoły nadzoruje działalność szkoły i odpowiada za przestrzeganie przez szkołę wymogów prawnych. Rada pedagogiczna zajmuje się wdrażaniem regulacji dotyczących programów nauczania oraz monitorowaniem frekwencji i dyscypliny w szkole. Komitety szkolne odpowiadają za sprawy administracyjne oraz zarządzają funduszami na ogrzewanie, oświetlenie, remont i wyposażenie szkoły. Uczelnie są instytucjami samorządowymi, podległymi Ministerstwu Edukacji Narodowej i Spraw Religijnych.

Funkcję inspektoratu oświatowego pełnią prefektury i urzędy ds. edukacji. Doradztwem metodycznym dla nauczycieli zajmują się pedagodzy szkolni. Na podstawie Ustawy 2525/97 *PEKESES* (w sprawie regionalnych ośrodków wspomagających planowanie edukacji) i Ustawy 2986/02 wprowadza się obecnie nowy system oceny. Zgodnie z przepisami tych ustaw, ocena pracy dydaktycznej szkół należy do zadań Ośrodka Badań Edukacyjnych (*KEE*) i Instytutu Pedagogiki (*PI*).

3. Edukacja przedszkolna

Edukacja przedszkolna trwa dwa lata, od wieku 3 lub 4 do 5 lub 6 lat, i jest prowadzona w przedszkolach (*nipiagogeio*), które stanowią samodzielne placówki lub część szkoły podstawowej. Edukacja w przedszkolach państwowych jest bezpłatna, natomiast przedszkola prywatne pobierają opłaty.

2003	Wiek: 3 lata	Wiek: 4 lata	Wiek: 5 lat
Edukacja przedszkolna w placówkach państwowych	13%	54%	78%

4. Kształcenie obowiązkowe

a) Etapy

<i>Dimotiko scholeio</i> (szkoła podstawowa)	Wiek: 6-12 lat
<i>Gymnasio</i> (szkoła średnia I stopnia)	Wiek: 12-15 lat

Kształcenie jest obowiązkowe w wieku od 6 do 15 lat.

b) Kryteria przyjęć

Do państwowych szkół podstawowych i średnich przyjmuje się wyłącznie uczniów mieszkających w rejonie szkoły. Dzieci rozpoczynające naukę w szkole podstawowej muszą ukończyć 6 lat do końca roku kalendarzowego, w którym następuje rejestracja. Do szkół średnich I stopnia uczniów przyjmuje się automatycznie, po ukończeniu przez nich szkoły podstawowej. We wszystkich państwowych szkołach podstawowych i średnich kształcenie jest bezpłatne.

c) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny trwa 195 dni, od września do czerwca. Szkoły są na ogół czynne w godzinach przedpołudniowych przez pięć dni w tygodniu, a tygodniowy wymiar zajęć wynosi od 23 do 35 godzin, przy czym liczba godzin wzrasta z wiekiem uczniów. Lekcja trwa od 40 do 50 minut. W 1996 r. minimalny roczny wymiar zajęć dydaktycznych wynosił 629 godzin (dla 7-latków), 761 godzin (dla 10-latków) i 923 godziny w szkole średniej I stopnia.

d) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

W szkole podstawowej klasy mogą liczyć od 15 do 30 uczniów. Uczniów dzieli się na klasy według wieku. W szkole średniej klasy mogą liczyć maksymalnie 30 uczniów. W szkole podstawowej lekcje wszystkich przedmiotów prowadzi jeden nauczyciel, ale takich przedmiotów jak wychowanie fizyczne, języki obce i wychowanie artystyczne uczą nauczyciele danej specjalizacji. W szkole średniej każdego przedmiotu uczy inny nauczyciel.

e) Programy i treści nauczania

Programy nauczania są opracowywane przez Instytut Pedagogiki i zatwierdzane przez Ministerstwo. W 2003 r., zgodnie z holistycznym modelem kształcenia, do szkół podstawowych wprowadzono informatykę. Przedmiotami obowiązkowymi w szkole podstawowej są: religia, język grecki, matematyka, historia, ekologia, geografia, przyroda, wiedza o społeczeństwie, wychowanie artystyczne, język obcy i wychowanie fizyczne. Przedmioty te (z wyjątkiem ekologii i wychowania artystycznego) są również obowiązkowe we wszystkich klasach szkoły średniej I stopnia. Do przedmiotów obowiązkowych w szkole średniej I stopnia należą również: informatyka i/lub technika, literatura starożytnej Grecji, nauki polityczne i społeczne, orientacja zawodowa i zajęcia z gospodarstwa domowego. Nauczyciele mogą korzystać z pomocy metodycznej Instytutu Pedagogiki, ale sami wybierają metody kształcenia. Materiały dydaktyczne i podręczniki muszą opierać się na programach nauczania zatwierdzonych przez Ministerstwo Edukacji i Spraw Religijnych.

f) Ocena, promocja i kwalifikacje

W szkole podstawowej ocena jest prowadzona w sposób ciągły, a w przypadku starszych uczniów opiera się częściowo na zadanych pracach. Promocja do następnej klasy odbywa się automatycznie, z wyjątkiem sytuacji, gdy jest to nieuzasadnione ze względu na niedostateczną frekwencję. Uczniowie otrzymują świadectwo po ukończeniu każdej klasy, a świadectwo ukończenia szkoły podstawowej (*Apolytirio Dimotikou*) uprawnia do rozpoczęcia nauki w szkole średniej I stopnia. Ocena w szkole średniej I stopnia ma charakter ciągły i opiera się na sprawdzianach pisemnych, zadawanych uczniom pracach oraz egzaminach przeprowadzanych na zakończenie roku. Promocja jest uzależniona od wyników w nauce. Uczniowie, którzy zdali egzamin na zakończenie nauki w szkole średniej I stopnia, otrzymują świadectwo ukończenia szkoły (*Apolytirio Gymnasiou*), uprawniające do wstąpienia do szkoły średniej II stopnia. Egzamin kończący się wydaniem tego świadectwa przeprowadzają nauczyciele, a uczniowie mogą przystąpić do niego ponownie, bez konieczności powtarzania zajęć.

5. Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne

a) Rodzaje kształcenia

<i>Eniaio LYKEIO – E.L.</i> (ogólnokształcąca szkoła średnia II stopnia, liceum)	Wiek: 15-18 lat
<i>Technica Epaggelmatika Ekpaideftiria – T.E.E.</i> (techniczna szkoła zawodowa, technikum)	Wiek: 15-18 lat
<i>Instituto Epaggelmatikis Katartissis – I.E.K.</i> (policealne instytuty kształcenia zawodowego)	Wiek: 19-20 lat

Kształcenie jest prowadzone w systemie dziennym i wieczorowym. Nowe liceum (*Eniaio Lykeio*), łączące kilka profili, i technikum (*TEE*), wprowadzane od 1998 r., zastąpiły istniejące wcześniej szkoły *EPL (Eniaio Polykladiko Lykeio)* i *TEL (Techniko Epaggelmatiko Lykeio)*.

b) Kryteria przyjęć

Kandydaci muszą posiadać świadectwo ukończenia szkoły średniej I stopnia. Nie pobiera się od nich wpisowego. Wyboru szkoły dokonuje się na podstawie kryteriów rejonizacji. Warunkiem przyjęcia do szkół policealnych (*IEK*) jest posiadanie świadectwa ukończenia szkoły średniej I stopnia, szkoły zawodowej lub technicznej, liceum lub szkoły prowadzącej przyuczenie do zawodu. W niektórych profilach/dziedzinach kształcenia mogą obowiązywać specjalne wymogi. Kształcenie policealne we wszystkich placówkach państwowych jest bezpłatne.

c) Programy i treści nauczania

Programy nauczania dla wszystkich szkół średnich II stopnia opracowuje Instytut Pedagogiki. Program kształcenia ogólnego obejmuje religię, język i literaturę współczesnej i starożytnej Grecji, historię, matematykę, przedmioty ścisłe, język obcy, wychowanie fizyczne, wychowanie obywatelskie, wychowanie plastyczne, wychowanie muzyczne i orientację zawodową. Przedmioty specjalistyczne i zawodowe zależą od profilu/dziedziny kształcenia.

d) Ocena, promocja i kwalifikacje

Uczniowie przystępują regularnie do przeprowadzanych przez nauczycieli ustnych i pisemnych sprawdzianów, których wyniki uwzględnia się przy egzaminach na zakończenie roku. Promocja jest uzależniona od wyników w nauce. Uczniowie, którzy uzyskali pozytywne oceny na zakończenie liceum, otrzymują świadectwo ukończenia tej szkoły (*Apolytirio Lykeiou*). Uczniowie technicznych/zawodowych szkół średnich II stopnia, którzy uzyskali pozytywne oceny, otrzymują świadectwo ukończenia szkoły lub dyplom specjalistyczny. Uczniowie, którzy ukończyli program kształcenia w *IEK*, otrzymują świadectwo, a uczniowie, którzy zdali egzamin – dyplom.

6. Szkolnictwo wyższe

a) Rodzaje uczelni

Studia są prowadzone głównie w uniwersytetach, w których mają ogólny i akademicki charakter. Na poziomie szkolnictwa wyższego funkcjonują ponadto instytuty kształcenia technicznego (*TEI*).

b) Warunki wstępu

Zgodnie z nowymi przepisami prawnymi, stanowiącymi podstawę reformy edukacji, o przyjęciu na studia w uniwersytetach i instytutach *TEI* decydują obecnie wyniki z egzaminów państwowych, przeprowadzanych na zakończenie III klasy szkoły średniej II stopnia, w połączeniu z łączną oceną za osiągnięcia w nauce (prace ustne i pisemne w ciągu roku szkolnego), które podaje się na świadectwie ukończenia szkoły średniej II stopnia.

c) Kwalifikacje

Studia w uniwersytetach i instytutach *TEI* prowadzą do tytułu zawodowego *Ptychio*. Po utworzeniu Krajowej Rady Edukacji (*ESYP*) i rozpoczęciu działalności przez Wydział ds. Oceny i Certyfikacji, opracowane zostaną kryteria i procedury oceny oraz wydawania dyplomów na każdym wydziale uczelni.

7. Kształcenie dorosłych

Kształcenie dorosłych zostało gruntownie zrestrukturyzowane i zmodernizowane, a zmiany dotyczą następujących aspektów:

- struktura (Ośrodki Kształcenia Dorosłych),
- programy i metody nauczania (doradztwo, nowe umiejętności kluczowe, metody),
- rozszerzenie grup odbiorców (ogół społeczeństwa, grupy celowe, rodzice),
- ocena (alternatywne formy),
- rejestr nauczycieli/szkoleniowców zajmujących się kształceniem dorosłych,
- kształcenie na odległość,
- edukacja wielokulturowa (nauka języka greckiego dla emigrantów mieszkających w Grecji),
- nauczyciele/szkoleniowcy prowadzący kształcenie dorosłych w uniwersytetach i instytutach *TEI*,
- monitorowanie i ocena, zarówno wewnętrzna, jak i zewnętrzna, na podstawie metod jakościowych i ilościowych.

8. Kształcenie specjalne

Uczniowie mający trudności w nauce mogą uczęszczać do specjalnych klas w szkołach ogólnodostępnych lub do szkół specjalnych. Kadre i doradców szkół ogólnodostępnych i specjalnych zachęca się do współpracy.

9. Nauczyciele

Nauczyciele pracujący w przedszkolach i szkołach podstawowych są absolwentami 4-letnich studiów na poziomie uniwersyteckim, które kończą się uniwersyteckim tytułem zawodowym *Ptychio*. Nauczyciele szkół średnich I i II stopnia posiadają uniwersytecki tytuł zawodowy *Ptychio* w dziedzinie odpowiadającej przedmiotowi, którego uczą, a po podjęciu pracy kończą również trzymiesięczny kurs przygotowujący do zawodu nauczyciela. Wszyscy nauczyciele przedszkolni i szkolni są urzędnikami państwowymi.

10. Aktualne reformy i priorytety w dziedzinie edukacji

Najważniejsze obszary realizowanych lub planowanych reform edukacyjnych w Grecji:

1) Kształcenie obowiązkowe i szkolnictwo średnie II stopnia:

- wprowadzenie dwóch rodzajów *Lykeion*:
 - a) ogólnokształcące *Lykeion* (w tym: szkoły muzyczne, lekkoatletyczne, szkoły o profilu teologicznym i klasycznym i szkoły sztuk pięknych): program kształcenia ogólnego w klasach I-II; w III klasie uczniowie wybierają jeden z trzech profili:
 - akademicki,
 - ścisły i techniczny,
 - ekonomiczno-społeczny;
 - b) zawodowe *Lykeion*
- ewaluacja systemu edukacji, szkół i nauczycieli, ocena uczniów,
- kształcenie i doskonalenie nauczycieli: obowiązkowe (kształcenie, okresowe doskonalenie) i nieobowiązkowe (samokształcenie, szkolenie w miejscu pracy),
- wprowadzanie technologii informacyjno-komunikacyjnych do edukacji: restrukturyzacja i rozbudowa pracowni komputerowych w placówkach szkolnych, komputerowe wspomaganie dydaktyki, szerszy dostęp do Internetu dla wszystkich szkół poprzez szkolną sieć *Panellenic School Network*,
- programy nauczania: integracja międzyprzedmiotowa (*DEPPS*), elastyczne programy nauczania, plany nauczania (szkoły całodzienne), formy nauczania (zajęcia pozalekcyjne), dodatkowe

przedmioty: edukacja zdrowotna, przepisy ruchu drogowego i edukacja konsumencka, przedsiębiorczość, ekologia, informatyka, wychowanie plastyczne, wychowanie muzyczne, dramat i taniec,

- ewaluacja: placówki szkolne, praktyki nauczycielskie, kadra nauczycielska i administracyjna,
- poradnictwo zawodowe: wzmocnienie *KESYP* (Ośrodków Poradnictwa Zawodowego), *GRASEP* (Biur Orientacji Zawodowej),
- edukacja i społeczeństwo: powiązanie kształcenia zawodowego z rynkiem pracy (szkoły zawodowe – *TEE*, instytuty kształcenia zawodowego – *IEK*),
- kursy dla rodziców;

2) Szkolnictwo wyższe

- finansowanie zespołów badawczych,
 - stworzenie ogólnokrajowego systemu zapewniania i oceny jakości,
 - wdrożenie koncepcji kształcenia przez całe życie w uniwersytetach i instytutach *TEI*,
 - studia II i III stopnia: wspólne studia II stopnia, prowadzone przez greckie i zagraniczne uczelnie, prowadzące do tytułów zawodowych (*Masters*), oraz możliwość wspólnego nadzorowania doktoratów,
 - zmiany w przepisach dotyczących uznawania tytułów/kwalifikacji przyznawanych przez zagraniczne uczelnie,
 - rozwój Greckiego Uniwersytetu Otwartego i kształcenia na odległość,
- 3) edukacja interkulturowa – kształcenie obywateli greckich mieszkających za granicą
 - 4) poprawa sytuacji w zakresie nauczania języków obcych: państwowe świadectwo znajomości języków obcych
 - 5) kształcenie dorosłych
 - 6) kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami: funkcjonowanie i bieżąca rekrutacja kadry do ośrodków *KDAY* (Ośrodków Diagnozowania, Oceny i Pomocy) i *EEEEK* (pracowni specjalnego kształcenia ogólnego i zawodowego), utworzenie specjalnej placówki szkolnej dla dzieci z upośledzeniami sprzężonymi, wprowadzanie technologii informacyjno-komunikacyjnych we współpracy z ekspertami w dziedzinie informatyki
 - 7) rozszerzanie europejskiego i międzynarodowego wymiaru kształcenia na wszystkich poziomach edukacji w ramach realizacji celów Strategii Lizbońskiej, Procesu Bolońskiego i Procesu Kopenhaskiego.

Jakościowe cele reform:

1. Nowe metody nauczania, w których nacisk kładzie się na rozwijanie najważniejszych umiejętności uczniów, samodzielności i umiejętności samodzielnej nauki
2. Skuteczna integracja imigrantów w systemie edukacji i greckim społeczeństwie, dzięki oficjalnemu wprowadzeniu edukacji wielokulturowej
3. Nowe metody oceny
4. Poprawa wyników w nauce słabszych uczniów dzięki zajęciom dodatkowym (zajęcia wyrównawcze)
5. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli oraz praktyki nauczycielskie – rozwiązania mające zapewnić odpowiednią jakość kształcenia zarówno w kraju, jak i w greckich szkołach i uczelniach za granicą
6. Umożliwienie dostępu do studiów również innym grupom społeczeństwa, nie tylko młodym absolwentom szkół średnich
7. Podniesienie jakości w szkolnictwie wyższym
8. Wspieranie mobilności studentów i nauczycieli

9. Uznawanie kwalifikacji przyznawanych przez uczelnie zagraniczne na podstawie uproszczonych i obiektywnych kryteriów
10. Zwalczanie marginalizacji społecznej

Ilościowe cele reform:

1. Rozszerzenie programów nauczania
2. Poprawa wskaźnika „liczba uczniów/liczba komputerów” w szkołach: zmniejszenie liczby uczniów przypadających na 1 komputer
3. Zwiększenie liczby szkół *IEK* i *TEE* w ramach rozwoju kształcenia zawodowego i powiązanie tego nurtu kształcenia z procesem produkcji
4. Zwiększenie liczby miejsc w uniwersytetach i instytutach kształcenia technicznego *TEI*; wstęp na uczelnie na podstawie świadectwa ukończenia *Lykeio*
5. Tworzenie nowych uniwersytetów i instytutów *TEI* oraz nowych wydziałów w tych uczelniach.

Opracowanie: Greckie Biuro Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYBASE (<http://www.eurydice.org>).

Ostatnia aktualizacja: styczeń 2005